

הַלְבוֹת סִנְהֶדְרִין פֶּרֶק כּד

א. יֵשׁ לַדִּין לְדוֹן בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁדַּעְתּוֹ נוֹטָה לָהֶן שֶׁהֵן אֱמֶת, וְהַדְּבָר חֲזָק בְּלִבּוֹ שֶׁהוּא כֵּן, אָף עַל פִּי שְׂאִין שֶׁם רְאִיָּה בְּרוּרָה; וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר אִם הָיָה הוּא יוֹדֵעַ בּוֹדָאֵי שֶׁהַדְּבָר כֵּן, שֶׁהוּא דֵּן כְּפִי מַה שִׁידַע.

ב. פִּיצָד: הֵרִי שְׁנֵת־חֵיב אָדָם שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין, וְאָמַר לַדִּין אָדָם נֶאֱמָן אֲצִלּוֹ וְשִׁדַּעְתּוֹ סוּמְכָת עַל דְּבָרָיו, שֶׁזֶה הָאִישׁ חָשׁוּד הוּא עַל הַשְּׁבוּעָה יֵשׁ לַדִּין לַהֲפֹךְ הַשְּׁבוּעָה עַל שְׁכַנְגָדוֹ, וְיִשְׁבַּע וְיִטַּל, הוֹאִיל וְסִמְכָה דַּעְתּוֹ שֶׁלַּדִּין, עַל דְּבָרֵי זֶה. אֲפִלּוּ הִיָּתָה אִשָּׁה אוֹ עֶבֶד נֶאֱמָנִים אֲצִלּוֹ הוֹאִיל וּמִצָּא הַדְּבָר חֲזָק וְנִכּוֹן בְּלִבּוֹ, סוּמָךְ עָלָיו וְדֵן; וְאִין צָרִיךְ לֹאמַר, אִם יָדַע הוּא עֲצָמוֹ שֶׁזֶה חָשׁוּד.

ג. וְכֵן אִם יֵצֵא שָׁטֵר חוֹב לִפְנָיו, וְאָמַר לוֹ אָדָם שְׁסוּמָךְ עָלָיו, אֲפִלּוּ אִשָּׁה אוֹ קָרוֹב, זֶה פְּרוּעַ הוּא אִם סִמְכָה דַּעְתּוֹ עַל דְּבָרָיו יֵשׁ לוֹ לֹאמַר לָזֶה, לֹא תִפְרַע אֵלָא בַּשְּׁבוּעָה; אוֹ אִם הָיָה עָלָיו שָׁטֵר חוֹב לְאַחֵר, יִתֵּן לָזֶה שְׁלֹא נִפְגַּם שָׁטְרוֹ כָּלֵל, וְיִנִּיחַ זֶה שְׁנִפְגַּם שָׁטְרוֹ בַּדְּבָרֵי הָאֶחָד, אוֹ יִשְׁלִיךְ הַשָּׁטֵר בְּפָנָיו וְלֹא יִדוֹן בּוֹ כָּלֵל: כְּפִי מַה שִּׁירָאָה.

ד. וְכֵן מִי שֶׁבֹא וְטָעַן שֵׁישׁ לוֹ פִּקְדוֹן אֲצִל פְּלוֹנִי שְׁמַת בְּלֹא צוּאָה, וְנָתַן סִימָנִין מִבְּהֻקִּין, וְלֹא הָיָה זֶה הַטּוֹעֵן רִגִּיל לַהֲפִנֵּס לְבֵית זֶה שְׁמַת אִם יָדַע הַדִּין שֶׁזֶה הַמֵּת אֵינּוּ אֲמוּד לַהֲיוֹת לוֹ חֲפֵץ זֶה, וְסִמְכָה דַּעְתּוֹ שְׂאִין זֶה הַחֲפֵץ שְׁלֵמַת מוֹצִיאוֹ מִן הַיּוֹרֶשִׁין, וְנוֹתְנוֹ לָזֶה הָאֲמוּד בּוֹ שְׁנָתָן סִימָנָיו; וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה: שְׂאִין הַדְּבָר מְסוּר אֵלָא לְלִבּוֹ שֶׁלַּדִּין, שִׁידוֹן כְּפִי מַה שִּׁירָאָה לוֹ שֶׁהוּא דִּין אֱמֶת.

ה. אִם כֵּן לָמָּה הַצְּרִיכָה תוֹרָה שְׁנֵי עֲדִים: שֶׁבְּזָמָן שֶׁיָּבוֹאוּ לִפְנֵי הַדִּין שְׁנֵי עֲדִים יִדוֹן עַל פִּי עֲדוּתָן, אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ אִם בְּאֱמֶת הִעִידוּ אוֹ בְּשֻׁקָר.

ו. כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים, הֵן עֵיקַר הַדִּין. אֲבָל מִשְׁרַבּוֹ בְּתֵי דִינִין שְׂאִינָן הַגּוֹנִין, וְאֲפִלּוּ יִהְיוּ הַגּוֹנִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, אֵינָן חֲכָמִים כְּרֹאוּי וּבַעֲלֵי בִינָה הַסְּפִימוֹ רַב בְּתֵי דִינֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִהָפְכוּ שְׁבוּעָה אֵלָא בְּרֹאִיָּה בְּרוּרָה, וְלֹא יִפְגִּימוּ שָׁטֵר וְיִפְסִידוּ חֲזָקָתוֹ בַּעֲדוֹת אִשָּׁה אוֹ פְּסוּל; וְכֵן בְּשֹׂאֵר כָּל הַדִּינִין. לֹא יִדוֹן הַדִּין בְּסִמְיַכַת דַּעְתּוֹ וְלֹא בִּידִיעָתוֹ, כִּדִּי שְׁלֹא יֹאמַר כָּל הַדְּיוּט וְהַדְּיוּט, לְבִי מֵאֲמִין לְדְבָרֵי זֶה, וְדַעְתִּי סוּמְכָת עַל זֶה.

ז. וְכֵן אֵין מוֹצִיִּאִין מִן הִיתוּמִים אֵלָא בְּרֹאִיָּה בְּרוּרָה לֹא בַּדַּעַת הַדִּין, וְלֹא בְּאֲמִדָּן הַמֵּת אוֹ הַטּוֹעֵן. וְאָף עַל פִּי כֵן, אִם הִעִיד אָדָם נֶאֱמָן בַּדְּבָר מִכָּל הַדְּבָרִים, וְנִטְתָּה דַּעַת הַדִּין שְׂאֱמֶת הוּא אוֹמַר מִמֶּתִין הוּא בְּדִין, וְאֵינּוּ דוֹחָה עֲדוּתוֹ; וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן עִם בַּעֲלֵי דִינִין, עַד שִׁיּוּדוֹ לְדְבָרֵי הָעֵד, אוֹ יַעֲשׂוּ פִּשְׁרָה, אוֹ יִסְתַּלַּק מִן הַדִּין.

ח. וּמִנִּין לַדִּין שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּדִין שֶׁהוּא מְרָמָה, שְׁלֹא יֹאמַר אַחַתְכֶּנּוּ וַיְהִיָּה הַקֶּלֶר תָּלוּי בְּצוּאָר הָעֲדִים תִּלְמַד לֹאמַר "מִדְּבָר-שֻׁקָר, תִּרְחֹק" (שְׁמוֹת כג, ז). פִּיצָד יַעֲשֶׂה בּוֹ: יִדְרֹשׁ וַיַּחְקֹר הַרְבֵּה, בְּדְרִישָׁה וַחֲקִירָה שֶׁלַּדִּינֵי נִפְשׁוֹת אִם נִרְאָה לוֹ לְפִי דַּעְתּוֹ שְׂאִין בּוֹ רְמִיּוֹת, חוֹתֵךְ הַדִּין עַל פִּי הָעֲדוּת.

ט. אֲבָל אִם הָיָה לְבּוֹ נֹקֶפּוֹ, שֵׁישׁ בְּדִין רְמִיּוֹת, אוֹ שְׂאִין דַּעְתּוֹ

סומכת על דברי העדים, אף על פי שאינו יכול לפסלן, או שנוטה דעתו שבעל דין זה רמאי ובעל ערמה והשיא את העדים, אף על פי שהן פשרים ולפי תמם הטעם, או שנראה לו מפלל הדברים שיש שם דברים אחרים מסתרינן, ואינן רוצים לגלותם כל אלו הדברים וכיוצא בהן, אם באו לדין בדין אסור לו לחתוך אותו הדין; אלא יסלק עצמו מדין זה, וידונונו מי שלבו שלם בדבר. והרי הדברים מסורים ללב, והכתוב אומר "כי המשפט לאלהים הוא" (דברים א, יז).

י. יש לבית דין להלקות מי שאינו מחיב מלקות, ולהרג מי שאינו מחיב מיתה, לא לעבר על דברי תורה, אלא לעשות סג לתורה. וכיון שרואין בית דין שפרצו העם בדבר יש להן לגדר ולחזק הדבר, כפי מה שיראה להם: הכל הוראת שעה, לא שיקבע הלכה לדורות.

יא. מעשה והלקו אדם שבעל אשתו תחת האילן; ומעשה באחד שרכב על הסוס בשבת בימי יונים, והביאוהו לבית דין וסקלוהו. ומעשה ותלה שמעון בן שטח שמונים ביום אחד באשקלון; ולא היו שם כל דרכי הדרישה והחקירה וההתראה, ולא עדות ברורה, אלא הוראת שעה, כפי מה שראה.

יב. וכן יש לבית דין בכל מקום ובכל זמן, להלקות לאדם ששמועתו רעה, והעם מרננין אחריו שהוא עובר על העריות: והוא שיהיה קול שאינו פוסק כמו שבארנו, ולא יהיו לו אויבים ידועים שמוציאין עליו שמועה רעה. וכן מבזין את זה ששמועתו רעה, ומחרפין את יולדתו בפניו.

יג. וכן יש לדין תמיד להפקיר ממון שיש לו בעלים, ומאבד זכותן כפי מה שיראה לגדר פרצות הדת ולחזק הבדק, או לקנס אלם זה; והרי הוא אומר בעזרא "וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים, כעצת השרים והזקנים יחרם, כל-רכוש" (עזרא י, ח), מכאן שהפקר בית דין הפקר.

יד. וכן יש לדין לנדות ולהחרים מי שאינו בן נדוי, כדי לגדר פרץ כפי מה שיראה לו שהשעה צריכה לכך, ויאמר שנדוהו או החרימוהו על דעתו, ויפרסם חטאו ברבים שנאמר "אורו מרוז, אמר מלאך ה' ארו ארור, ישביה: כי לא-באו לעזרת ה'" (שופטים ה, כג).

טו. וכן יש לדין לעשות מריבה עם הראוי להריב עמו, ולקללו, ולהכותו, ולתלש שערו, ולהשביעו באלהים על פרחו שלא יעשה, או שלא עשה שנאמר "ואריב עמם ואקללם, ואכה מהם אנשים ואמרים; ואשביעם באלהים" (נחמיה יג, כה).

טז. וכן יש לו לכתף ידים ורגלים, ולאסר בבית האסורים, ולדחף, ולסחב על הארץ שנאמר "הן למות הן לשרשי, הן-לענש נכסין ולאסורין" (עזרא ז, כו). כל אלו הדברים, כפי מה שיראה הדין שזה ראוי לכך, ושהשעה צריכה לכך.

יז. ובכל יהיו מעשיו לשם שמים, ואל יהי כבוד הבריות קל בעיניו, שהרי הוא דוחה לא תעשה שלדבריהם, וכל שפן כבוד בני אברהם יצחק ויעקוב המחזיקים בדת האמת שיהיה זהיר שלא יהרס כבודם, אלא להוסיף בכבוד המקום בלבד: שכל המבזה את התורה, גופו מחלל על הבריות; וכל המכבד

אֶת הַתּוֹרָה, גּוֹפּוּ מְכַבֵּד עַל הַבְּרִיּוֹת. וְאֵין כְּבוֹד הַתּוֹרָה, אִלָּא
לַעֲשׂוֹת עַל פִּי חֻקֶּיהָ וּמִשְׁפָּטֶיהָ.